

ВПЛИВ ТЕРОРИЗМУ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

У статті розглянуто особливості впливу діяльності існуючих терористичних організацій на темпи розвитку міжнародного туризму. Розкрито основні передумови виникнення терористичних організацій та причини їх зацікавленості туристичною сферою світу.

В статье рассмотрены особенности влияния деятельности существующих террористических организаций на темпы развития международного туризма. Раскрыты основные предпосылки возникновения террористических организаций и причины их заинтересованности туристической сферой мира.

In the article the features of influence of activity of existent terrorist organizations on the rates of development of international tourism are considered. Basic pre-conditions of origin of terrorist organizations and reason of their personal interest by the tourist sphere of the world are exposed.

Постановка проблеми. Однією з характеристик туризму у великій мірі виступає його соціальність, тобто безпосередніми виробниками послуг, пов'язаних з гостинністю, та їх кінцевим споживачем виступає соціум – сукупність людей досить часто різних за своєю культурою та світоглядними переконаннями. Таким чином, вивчаючи різноманітні складові елементи та аспекти розвитку сучасного туризму, ми маємо справу з складною поліструктурною системою, на збалансований розвиток якої впливає велика кількість як внутрішніх так і зовнішніх чинників. Одним з таких чинників, що на сьогоднішній день набирає ваги, виступає проблема тероризму як в його локальному так і міжнародному вимірі. Сила даного фактору в розвитку туристичної сфери, як окремих країн так і світу в цілому, полягає в спільності об'єкту, на який направлена дія, щоправда в першому випадку суспільство виступає як споживач туристичних послуг, а в другому - як ціль для терористичних організацій.

Туристичний світ, як і світ взагалі, можна розділити на той, що існував до подій 11 вересня та на той, що існує після них. Вище згадані події обернулися не лише введенням безпрецедентних заходів безпеки в більшості аеропортів та авіакомпаніях світу, що в певній мірі ускладнило туристичне життя, а що саме головне, призвело до появи упередженого ставлення потенційних туристів до країн арабського та ісламського світу, ряд з яких є відомими «туристичними мекками».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми як світового так і локального тероризму присвятили свої наукові праці такі вчені як: Антипенко В.Ф., Возженіков А.В., Вознюк В.С., Давуд А.П., Казанцев С.Я та інші.

Постановка завдання. У наведеній статті поставлена мета розглянути особливості розвитку туристичної сфери світу на фоні зростаючої проблеми тероризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед визначення поняття тероризм можна навести наступне: «Міжнародний тероризм - це форма політичної боротьби, що використовує різні політичні партії, рухи, групи та інші організації, в основі діяльності яких полягає екстремізм та насильство для тиску на суб'єкти міжнародної діяльності, з метою досягнення ними політичних цілей» [1]. Однак дане визначення не є повністю коректним з точки зору мотивів, якими керуються в своїй діяльності ті чи інші терористичні організації. Справа в тому, що рушійною силою існуючих терористичних організацій виступають не лише політичні, а в великій мірі і релігійні та етнічні мотиви (Рис. 1).

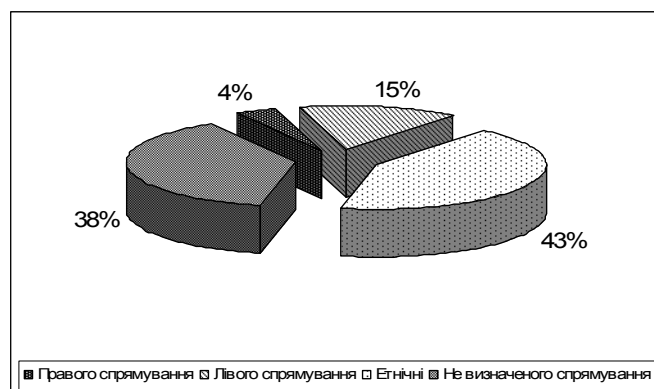

Рис.1. Типи терористичних організацій за спрямованістю.

Як бачимо, більшість терористичних угруповань світу за своєю ідейною спрямованістю належать до таких, що перш за все в своїй діяльності виходять з етнічних та релігійних мотивів. Потрібно наголосити, що саме конфлікти на підґрунті етнічної та релігійної нетерпимості є найбільш жорстокими та довготривалими в часовому вимірі. Саме тому міжнародний тероризм прийнято поділяти на ряд типів, а саме: соціально-політичний, що переслідує мету корінної, або часткової зміни державного устрою країни; національний, що ставить за мету сепаратистські цілі; релігійний, пов'язаний з боротьбою представників різних релігійних конфесій та релігійних течій; державний, що переслідує вчинення тиску однієї країни на іншу.

Існує кілька причин, що приваблюють терористичні угруповання до туристичної сфери.

По-перше, в багатьох країнах сфера туризму є найбільшою, а в деяких випадках основною статтею доходів до бюджету.

По-друге, проведення терористичних актів на найбільш популярних туристичних об'єктах є одним з найефективніших засобів донесення послання терористів до засобів масової інформації, а відтак і до суспільства.

По-третє, як правило туристична сфера не завжди належну увагу надає організації заходів безпеки, мотивуючи це тим, що більш жорсткі заходи щодо організації та проведення туристичних програм може відлякати потенційних споживачів туристичного продукту.

Ці, а також ряд інших чинників створюють всі передумови для підвищення інтересу терористичних організацій до туристичних країн та туристичних об'єктів.

В 2010 році найпопулярнішими серед туристів були такі країни як: Франція, Іспанія, США, Італія, Туреччина, Єгипет, ОАЕ, Китай, Тайланд та Туніс. Однак якщо розглянути рейтинг країн та регіонів світу за кількістю проведених терористичних актів за даними MIPT Terrorism Knowledge Base з 2000 по 2006 рік бачимо, що переважна більшість вказаних країн світу входять в першу 20-ку (Табл. 1).[3]

Таблиця 1.

Рейтинг країн за кількістю проведених терористичних актів (2000-2006 рр.)

Рейтинг (місце країни)	Країна	Кількість терористичних актів 2000-2006 рр	Відсоток терористичних актів від загальної кількості по країнам світу
1	Ірак	4606,00	30,84
2	Західний берег річки Йордан	1927,00	12,90
3	Колумбія	1135,00	7,60
4	Іспанія	732,00	4,90
5	Тайланд	619,00	4,14
6	Авганістан	591,00	3,96
7	Індія	509,00	3,41
8	Пакистан	504,00	3,37
9	Туреччина	477,00	3,19
10	Ізраїль	463,00	3,10
11	Франція	446,00	2,99
12	Непал	379,00	2,54
13	Росія	284,00	1,90
14	Греція	230,00	1,54
15	Філіппіни	213,00	1,43
16	Індонезія	197,00	1,32
17	Шрі-Ланка	131,00	0,88
18	Італія	125,00	0,84
19	Бангладеш	111,00	0,74
20	Сполучені Штати Америки	98,00	0,66

50	Єгипет	11,00	0,07
51	Китай	11,00	0,07

102	Туніс	1,00	0,01

Так на долю таких туристичних країн як, Іспанія, Тайланд, Туреччина, Франція, Італія та США сумарно припадає 16,72% терористичних актів, що відбулися в світі з 2000-го по 2006-й роки. В той же час на Єгипет, Китай та Туніс всього 0,15%.

Першопричиною такої ситуації можна вважати різну активність різноманітних угруповань радикального спрямування в тих чи інших країнах. Так, наприклад, Іспанія характеризується не лише наявністю відомих туристичних об'єктів, а й проблемами пов'язаними з діяльністю баскської ліворадикальної, націоналістичної організації сепаратистів ЕТА (*баск. ETA, Euskadi Ta*

Askatasuna — «Країна басків та свободи»), що виступає за незалежність Країни Басків, регіону котрий займає частину півночі Іспанії та території на південному-заході Франції. Пік діяльності даної організації припав на період з 60-70 років і характеризувався терористичними актами у вигляді замахів на життя ряду чиновників та представників жандармерії. На сьогоднішній день ЕТА офіційно заявила про остаточне припинення збройної боротьби, однак проблема виокремлення басків на території Іспанії залишається. Аналогічні проблеми мають Туреччина - проблема курдів, інтереси яких обстоює Робітнича партія Курдистану, Франція – сепаратистські рухи на Корсиці та бретонська проблема. Зауважимо, що для Франції проблема сепаратизму не носить такого гострого характеру як для попередніх країн і обмежується в основному діями направленими на самоідентифікацію тих чи інших національних груп населення. Винятком можна вважати лише ситуацію на Корсиці де серед сепаратистських угруповань можна виділити такі об'єднання як: «Рух за самовизначення» та «Націоналістичне об'єднання». Щодо ситуації в Італії, то вона характеризується діяльністю так званої «Північної ліги», що виступає за автономію чи навіть повну самостійність Паданії - території Північної та Середньої Італії протяжністю майже до Тоскани та Умбрії. Північна ліга веде активну політичну діяльність і в останніх виборах набрала 4,6% голосів виборців по всій Італії.

Як бачимо в туристичних країнах існує велика кількість організацій у більшій чи меншій мірі радикально налаштованих. Та чи мають вони вплив на розвиток туристичної діяльності в своїх країнах та в цілому світі?

Розглянемо динаміку туристичної активності населення світу в період з 1995-2009 рр. Як бачимо з 1995-го по 2000-й рік спостерігається стабільне зростання туристичної активності населення, період 2000 – 2003 рр. характеризується певною нейтральною стабільністю, а часовий проміжок з 2003-го по 2008-й стрімким зростанням (Рис. 2). [2]

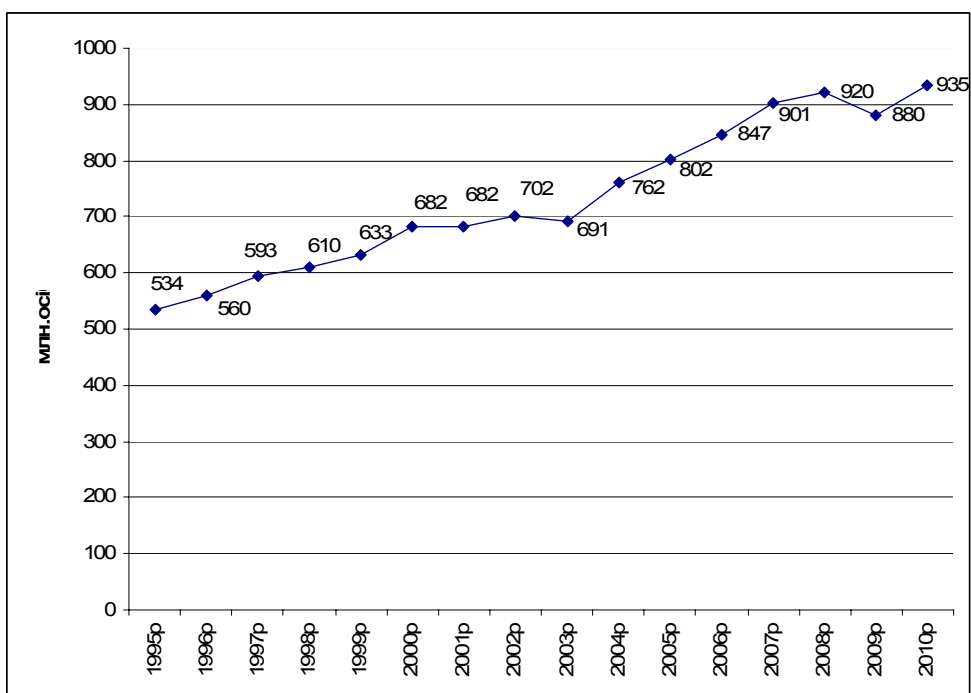

Рис. 2. Туристична активність населення світу (за матеріалами UNWTO NEWS 1/2010).

Найцікавішим в даному випадку є період, що характеризується стабільністю туристичної активності населення світу. Справа в тому, що на вказаний часовий проміжок припадають наступні терористичні акції:

11 вересня 2001 року в США два пасажирські літаки врізалися в башти Всесвітнього торговельного центру в Нью-Йорку. Третій літак зруйнував західне крило будівлі міністерства оборони США. Четвертий лайнер розбився біля міста Пітсбург. В результаті терористичних актів загинуло 2982 особи.

13 травня 2003 року в Ер-Ріяді (Саудівська Аравія) в результаті терористичних актів загинули 34 людини.

9 листопада 2003 року в житловому комплексі Ер-Ріяда прогрімало декілька вибухів - загинули 18 чоловік.

15 листопада 2003 року в Стамбулі (Туреччина) в результаті терактів в синагогах загинули 24 людини.

20 листопада 2003 року в Стамбулі прогрімало п'ять вибухів, що забрали життя 28 чоловік та призвели до поранення 450 осіб.

Загалом за вказаний період в світі відбулося близько 10 терористичних актів, що характеризуються значними жертвами серед мирного населення. Звісно це не

могло не відбитися на туристичній активності населення, оскільки частина терористичних актів відбулася в відомих туристичних країнах.

Гарним ілюстративним прикладом впливу тероризму на розвиток туристичної сфери країни може слугувати ситуація в Іспанії. 11 березня 2004 року на залізничній станції в Мадриді прогрімів 10 потужних вибухів. Загинули щонайменше 192 людини, 1500 отримали поранення. Зауважимо, що на той період туристична сфера країни тільки почала виходити з кризи і тому різке зменшення туристичного потоку після зазначених подій болісно відбилися на туристичній галузі країни.

Не слід вважати, що вплив діяльності різноманітних терористичних організацій чи радикальних угруповань на туристичний сектор економіки країн виражається лише в зменшенні напливу туристів. Важливим є вирішення проблеми збереження історико-культурного надбання держави, що є одним з найголовніших завдань туристичної сфери. Особливо небезпечним є ідеологічний вандалізм на релігійній основі. Як приклад можна навести знищення попри прохання ЮНЕСКО в 2001 році талібами двох статуй Будди в Баміанській долині (Афганістан), котрі на ряду з Статуєю Свободи (США) та Статуєю Христа Спасителя (Ріо-де-Жанейро, Бразилія) входили до десятки найвищих пам'ятників світу.

Наявність різноманітних радикально налаштованих угруповань та їх активна діяльність підривають популярність багатьох туристичних напрямків, як правило, це в першу чергу негативно відбивається на популярності мусульманських країн. Яскравим прикладом є Туреччина, Єгипет та Ізраїль, туристична сфера яких досить тривалий час оговтувалася після наслідків діяльності радикально налаштованих організацій, що діють на їх території. В особливій мірі це стосується Ізраїлю як безпосереднього учасника військових конфліктів на Близькому Сході.

Упереджене ставлення потенційних туристів до країн арабського та мусульманського світу особливо зросло після «подій 11 вересня». Уряди багатьох країн в деяких випадках і по сьогоднішній день рекомендують своїм громадянам

утриматися від поїздок до ряду країн ісламського світу, аргументуючи це тим, що їх керівництво співпрацює зі світовими терористичними організаціями.

Висновки. Потрібно розуміти, що тероризм це проблема не якоїсь окремо взятої країни чи групи країн, а проблема суспільства всього світу, яка не знає кордонів чи релігійної приналежності. Не виправданим також буде вважати всіх представників мусульманського населення потенційними терористами, або такими, що активно сприяють їх діяльності, адже мільйони мусульман всього світу осуджують діяльність радикально налаштованих угруповань. Однак число терористичних актів зростає з кожним роком, а загальна ситуація, щодо реакції соціуму на діяльність терористичних груп все ускладнюється, виливаючись в зростанні расової, національної та релігійної нетерпимості.

У світі, в якому рівень терористичної загрози в окремих туристичних країнах залишається досить високим, туристичній сфері особливу увагу слід приділяти діяльності по забезпеченню безпеки споживачів туристичного продукту. Потрібно мати на увазі, що потенційного споживача досить важко ввести в оману, і тому заходи безпеки мають бути реальними, а не показними і розрахованими на досягнення рекламних цілей того чи іншого представника туристичного бізнесу. Особливо важливим є збереження чесності між суб'єктом, що надає туристичні послуги та потенційним їх споживачем. Споживач має отримувати якомога повнішу інформацію щодо існуючих ризиків та гарантій безпеки, при своєму перебуванні в тій чи іншій країні світу. Велику частину існуючих проблем можна вирішити шляхом активізації співробітництва між країнами світу, особливо в дипломатичному аспекті.

Список використаних джерел:

1. Журавльов В.П., Романюк Б.В., Коваленко В.В. та ін. Тероризм: сучасний стан та міжнародний досвід боротьби// За ред. Я.Ю.Кодратьєва та Б.В.Романюка. - К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. - с.21
2. Magazine of the World Tourism Organization. UNWTONews/ issue 1/2010
3. www.mipt.org
4. www.wtoelibrary.org